

Специфика на играта на 7-9-годишните и връзката ѝ с емоционалното им развитие

Светлана Станчева

Abstract: Specifics of the game in 7-9 years olds and its relation to emotional development: *The game, as an activity of learning the "ability to be able," builds up in the child specific habits and a general flexibility of behaviour, creates the ability to percept the new and the unexpected and guarantees the development of not only specific skills, but a general readiness for an adequate emotional reaction.*

Key words: *play, emotion, emotional intelligence*

ВЪВЕДЕНИЕ

Играта възниква в хода на историческото развитие на обществото в резултат на промяната на мястото на детето в системата на обществените отношения. Тя не се появява стихийно, а се формира в процеса на възпитанието. Явявайки се мощен стимул за развитие на детето, самата тя се формира под въздействието на възрастните. В процеса на взаимодействие на детето с предметния свят, задължително с участието на възрастните, не веднага, а на определен етап от развитието на това взаимодействие и възниква истинската детска игра, в процеса на която става най-ефективно развитието на емоционалната сфера.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Към детството като особен етап от човешкото развитие се предявяват все повече изисквания. Колкото е по-развито едно общество, толкова по-сложен става периодът на подготовка на детето за живота. Затова и В. Сухомлински подчертава, че „Играта е огромен светъл прозорец, през който в духовния свят на детето се влива живителен поток от представи, понятия за околния свят. Играта е искрата, която запалва огънчето на любознателността“[1].

Играта – това е дейност, в която детето първо емоционално, после и интелектуално усвоява системата на човешките отношения, обкръжаващата го среда. Емоционалните прояви, наблюдавани в играта, тяхното богатство, разнообразие са обусловени от протичането на емоциите, пораждани както от реалното „Аз“ на детето, така и от ролята, която то изпълнява.

Началната училищна възраст е ярка и неповторима страница в живота на всяко дете, именно през този период то се приобщава към общочовешките ценности, чиито основи са заложили в детската градина, емоционално преживява отношенията си с другите и собственото „Аз“. Игровата дейност е привлекателна за децата и е способна да предизвика положителна мотивация към заложеното в нея педагогическо въздействие.

Пристъпвайки прага на училището, първокласникът трябва да усвои редица нови задължения, нови правила, да свикне със систематичната учебна работа. Той влиза в училище като в сложен, многолюден и многообразен свят. За приспособяването ще му помогне вниманието, добротата на учителя, неговото умение достъпно да обяснява правилата за учене и поведение. Но все пак добър помощник на детето е играта. Играта за 7-9-годишните създава положителен емоционален фон, върху който всички психически процеси протичат по-активно.

Емоционално-волевата сфера на 7-9-годишните деца се характеризира с:

1. отзивчивост на произтичащите събития и емоционално оцветени възприятия, въображение, умствена и физическа дейност;
2. непосредственост и откровеност на изразяване на преживяванията: радост, печал, страх, удоволствие и др.;
3. емоционална неустойчивост, честа смяна на настроенията (общият фон е

- безгрижие и веселие), склонност към краткотрайни и бурни афекти;
4. емоционално значими фактори се явяват не само игрите и общуването с връстниците, но и успехите в ученето и оценката им от учителите и съучениците;
 5. слабо осъзнаване и разбиране на емоциите и чувствата (своите и чуждите); понякога мимиките и тълкуването на изразяването на чувствата на околните се възприемат неправилно, което води до неадекватни ответни реакции;
 6. неразвита емпатия.

За успешната адаптация на детето към училищния живот учителят трябва да взема предвид тези възрастови особености и да използва различни игрови похвати. Но не трябва и да се отъждествява играта с развлечението. Някои игри, макар че са весело забавление, начин за прекарване на времето, степента, с която те са полезни като средство за развитие, зависи от методиката и техниката им на организация, стила на игра, а най-главното, от нейния характер и цели. Цялата същност на детето се проявява в игрите. И ако те са подбрани обмислено и се провеждат правилно, то именно чрез тях може да се постигне това, което е трудно да бъде постигнато с други методи и форми, които изморяват и отегчават. Затова тя трябва да концентрира вниманието, да съдържа информация, която се натрупва ден след ден, за да бъде развиваща. В играта децата разкриват своите положителни и отрицателни черти, педагогът ги вижда и съпоставя и така получава огромна възможност да влияе по нужния начин.

Трябва да се отбележи, че нивото на емоционална ориентация на детето към връстниците, характерът на емоционалната отзивчивост се намира в тясна връзка с нивото на развитие на играта. Отрицателните емоции се проявяват тогава, когато децата не могат да организират и разгърнат играта.

Играта на малкия ученик е наситена с разнообразни емоции, удивление, възлнение, радост, възторг и др. Това дава възможност да се използва игровата дейност не само за развитие и възпитание на личността, но и за формиране на емоционална интелигентност [2].

Върху съществуването на особен, емоционален план на играта обръщат внимание психолозите. Те подчертават, че основният смисъл на играта се заключава в многообразните преживявания, значими за детето, че в процеса на играта се извършват дълбоки преобразования на първоначалните, афективни тенденции. Взаимовръзката между играта и емоционалното състояние на децата се проявява в два плана, възникването и усъвършенстването на игровата дейност влияе на възникването и развитието на емоциите, от своя страна, сформиралите се емоции влияят на развитието на играта с определено съдържание. Тя предизвиква интерес у децата тогава, когато се реализира в емоционално наситена форма.

Отношението на малките ученици към играта е сериозно и отговорно. Попадайки в първите дни в училище сред изисквания и тревожност, детето смъква напрежението в играта, а тя от своя страна стимулира активността, вниманието, търпението, самостоятелността и др. Важно условие за успешно прилагане на играта е и умението и желанието на педагога да играе с децата. Чудесно ще е, ако той самият получава удоволствие от играта, като не я смята за второстепенно и ненужно занятие, ако умее заразително да се смее, защото смехът и радостта винаги са редом до любовта.

Водещи потребности у децата на тази възраст са потребностите от любов, уважение и безопасност, затова учителят трябва да търси емоционална близост, да предизвиква положителни чувства, да осигурява условия за самореализация и саморазвитие на ученика. Емоциите са допълнителен стимул за човешката дейност, затова колкото е по-интересна дейността, колкото е по-голямо емоционалното въздействие върху детето, толкова ще е по-голям ефектът от нея.

Според А. Фройд „играта е работата на децата“, защото така те реализират и удовлетворяват своите способности. „Те са добър начин да се развиват умения за повишаване на емоционалната интелигентност, защото децата обичат да подражават и да ги играят отново и отново. Чрез игрите даваме възможност на децата да научат и да практикуват нови начини да мислят, чувстват и действат, а участвайки в тези игри, ние ставаме неразделна част от емоционалния учебен процес“[3].

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В начална училищна възраст е нужно да се развива способността у децата емоционално да реагират на явленията от заобикалящия ги свят, да се предизвикват и укрепват положителни преживявания. Отчитайки психологическите особености на 7-9-годишните, трябва се формира и емоционалната сфера, за да се мобилизира тяхното съзнание и да се развият потенциалните им възможности, тук е и мястото на играта, която увеличава и въздейства.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Бондаренко А.К., Матусин А.И. Воспитание в игре. – М.: Просвещение, 1983
- [2] Репина, Т.А. Психология дошкольника. Хрестоматия. [Текст] / Т.А. Репина - М.: Академия, 2005.
- [3] Факирска, Й. Информационните технологии за развитие на емоционалната интелигентност у 5-7-годишните деца.// Педагогически новости, 2012, брой 1, стр. 3-12, ISSN 1314-7714.

За контакти:

Докторант Светлана Станчева, Катедра „Педагогика, психология и история“, Русенски университет “Ангел Кънчев”, e-mail: xristovasvetlana@abv.bg